

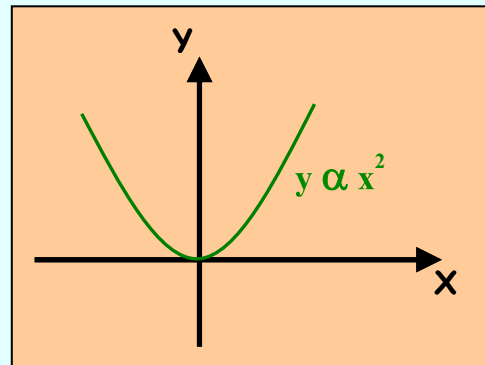
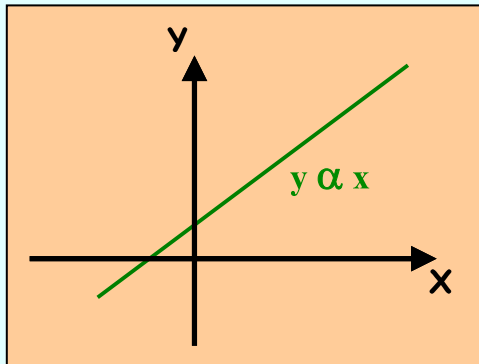
การแปรผัน

อ. รัฐฐา ศรีดวม
สถาบันกวดวิชา Grade4

การแปรผันตรง

การแปรผันตรงกำหนดในรูป $y \propto x$
ซึ่งสามารถเขียนในรูปสมการได้ว่า $y = kx$

กราฟของการแปรผันตรง

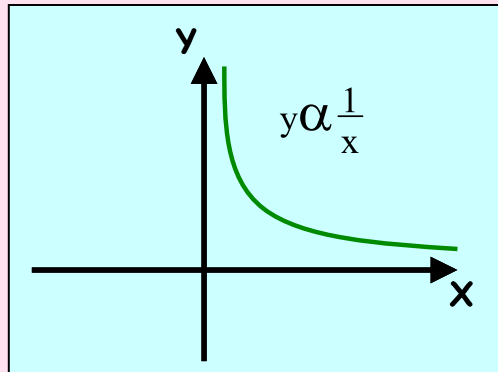
รายการที่ 9 การแปรผัน

การแปรผันแบบผกผัน

การแปรผันแบบผกผัน หรือการแปรผกผัน $y \propto \frac{1}{x}$

สามารถเขียนในรูปสมการได้ว่า $y = k \times \frac{1}{x}$

กราฟของการแปรผกผัน

การแปรผันเกี่ยวเนื่อง

เป็นการแปรผันของตัวแปรต้นที่มีมากกว่าหนึ่งตัวแปร เช่น $y \propto x^2z$

ตัวแปร x และ y เกี่ยวข้องกันโดยสมการ $\frac{y}{x^2} = k$ เป็นค่าคงตัว จากตาราง จงหาค่า $a + b$ เมื่อ $b > 0$

x	2	4	b
y	12	a	243

วิธีทำ

$$\frac{y}{x^2} = k \longrightarrow y = kx^2$$

แทนค่า $x = 2, y = 12$ $12 = k(2)^2$

$$K = 3$$

รายการที่ 9 การแปรผัน

$$\text{แทนค่า } x = 4$$

$$a = 3(4)^2$$

$$a = 48$$

$$\text{แทนค่า } y = 243$$

$$243 = 3(b)^2$$

$$b = 9 ; b > 0$$

$$a + b = 48 + 9 = 57$$

ถ้าส่วนหนึ่งของ y แปรผันโดยตรงกับ x^2 และส่วนที่เหลือแปรผันแบบผกผันกับ x แล้วจงเขียนสมการการแปรผัน

$$y = a + b$$

$$a \propto x^2$$

$$b \propto 1/x$$

$$a = k_1 x^2$$

$$b = k_2 / x$$

$$y = k_1 x^2 + k_2 / x$$

เวลาการแกว่งของลูกตุ้มนาฬิกา แปรผันตรงกับรากที่สองของความยาวลูกตุ้มนาฬิกา ถ้าลูกตุ้มนาฬิกายาว 64 เซนติเมตร จะแกว่ง 10 ครั้งใน 16 วินาที จงหาความยาวของลูกตุ้มนาฬิกาเป็นเซนติเมตร ซึ่งแกว่ง 60 ครั้งในเวลา 2 นาที

วิธีทำ

ให้ t เป็นเวลาการแกว่งของตุ้มนาฬิกา

1 เป็นความยาวของตุ้มนาฬิกา

$$t \propto \sqrt{l}$$

สมการการแปรผันคือ

$$t = k\sqrt{l}$$

$$1 = 64, \quad t = 16/10$$

$$\frac{16}{10} = k\sqrt{64}$$

$$k = 1/5$$

ตุ้มนาฬิกาแกว่ง 60 ครั้งใน 2 นาที

$$t = 120 \div 60 = 2 \text{ วินาที}$$

แทนค่าหาความยาวของลูกตุ้ม

$$2 = \frac{1}{5}\sqrt{l}$$

$$l = 10^2 = 100 \text{ เซนติเมตร}$$

โจทย์

ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์หนังสือ ส่วนหนึ่งคงที่ อีกส่วนหนึ่งแปรผันตามจำนวนเล่มที่พิมพ์ ถ้าพิมพ์หนังสือ 1,500 เล่ม จะเท่ากับพอดี แต่ถ้าพิมพ์ 1,000 เล่ม จะขาดทุน 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าต้องการขายให้ได้กำไร 20 เปอร์เซ็นต์ ต้องพิมพ์หนังสือกี่เล่ม

ค่าของเหรียญทองคำ แปรผันเกี่ยวเนื่องกับความหนา และกำลังสองของเส้นผ่านศูนย์กลางของเหรียญ ถ้าเหรียญทองคำชนิดนั้นสองเหรียญมีค่าเป็นอัตราส่วน 4 : 7 และความหนาเป็นอัตราส่วน 7 : 9 แล้วจงหารัศมีของเหรียญที่หนึ่ง เมื่อเส้นผ่านศูนย์กลางของเหรียญที่สองเป็น 2.8 เซนติเมตร

x แปรผันโดยตรงกับผลบวก 2 จำนวน จำนวนแรกแปรผันโดยตรงกับ y^2 จำนวนที่สองแปรผกผันกับ z ถ้า $x = 16, y = 2, z = 1$ และถ้า $x = 5, y = 1, z = 2$ จงหาค่า y เมื่อ $x = 5, z = 8$

ถ้า y เท่ากับผลบวกของจำนวนสองจำนวน จำนวนหนึ่งแปรผันตรงกับ $x + \sqrt{x}$ อีกจำนวนหนึ่งแปรผกผันกับ $x - \sqrt{x}$ พบว่า $y = 3$ เมื่อ $x = 4$ และ $y = 11$ เมื่อ $x = 9$ จงหาค่า x เมื่อ $y = 0$

ให้ส่วนหนึ่งของ y แปรผันโดยตรงกับ x^3 และอีกส่วนหนึ่งของ y แปรผันแบบผกผันกับ x^2 โดยถ้า $x = 1$ จะได้ $y = 9$ และ ถ้า $x = -1$ จะได้ $y = 1$ แล้ว จงหาค่า y เมื่อ $x = 2$

ให้ A แปรผันโดยตรงกับ กำลังสองของ x และ แปรผันแบบผกผันกับรากที่สองที่เป็นบวกของ y ถ้าค่า x และ y มีค่าเป็นสองเท่าของค่าเดิมแล้ว A จะมีค่าคิดเป็นกี่เท่าของค่าเดิม

ถ้ารายรับของรถโดยสารคันหนึ่ง แปรผันตรงกับอัตราเร็วที่เกินจาก ชั่วโมงละ 20 กิโลเมตร ขณะที่รายจ่ายแปรผันตรงกับกำลังสองของอัตราเร็วที่เกินนั้น ถ้าอัตราเร็วที่ 40 กิโลเมตร/ชม. จะทำให้เท่ากับแล้ว เขาควรขับรถที่ความเร็วเท่าใดจึงจะได้กำไรสูงสุด